

3. Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>.

4. Органи місцевого самоврядування в Республіці Польща. Міжнародна громадська організація «Україна – Польща – Німеччина» від 01 листопада 2012р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://ukrpolgerm.com/document/info/1/9>.

5. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Верховна Рада України; Закон від 05.02.2015 № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>.

Лепіхов Андрій Валерійович, магістр державного управління
**СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ ЯК ВИКЛИК
РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ**

Аналіз перебігу подій в Україні дозволяє констатувати, що в умовах постійної пролонгації гасел демократії на регіональному рівні не вживаються адекватні заходи щодо вирішення однієї із найгостріших проблем – подолання соціальної нерівності.

Загалом Україна належить до країн зі значними масштабами розшарування населення за доходами – за експертними оцінками значення коефіцієнта Джині-Тейла перевищує 45%. Основний внесок у загальну нерівність робить малочисельна група (5–15%, за різними оцінками) людей з високими доходами, що мають принципово іншу структуру та якісно інший рівень споживання [1, с. 30].

Соціальна нерівність є одним із індикаторів визначення, настільки у суспільстві панує справедливість. Зокрема, 73% людей, виходячи із власних умов життя, дають оцінку українському суспільству як різною мірою несправедливому [2, с. 433]. Найбільш наочно нерівність проявляється в таких проблемах [1]:

1. Спостерігається значна поляризація у доходах і життєвому рівні населення України, жителів різних регіонів і типів поселень. У зв'язку з цим подолання нерівності на принципах соціальної справедливості не може сприйматися однозначно в усіх своїх класичних аспектах. Причина у тому, що за нинішньої надмірної майнової диференціації населення, трансплантація норм соціальної справедливості, які панують у розвинутих країнах, де принцип ринкової нерівності ототожнюється зі справедливістю, не буде сприйматися багатьма соціальними професійними групами українського суспільства з причин стійкості етнопсихологічних і культурних традицій. У зв'язку з цим, насамперед, необхідно подолати найбільш одіозні форми прояву нерівності, що стають джерелом формування деструктивних настроїв.

2. Особливу занепокоєність викликає деградація сільської місцевості як середовища проживання, яка обумовлюється низькими доходами населення і незадовільним станом об'єктів соціальної інфраструктури.

3. Демографічна ситуація потребує поліпшення, для чого необхідно принципово посилити допомогу сім'ям із неповнолітніми дітьми, які в цілому є однією з найменш забезпечених соціальних груп, що породжує нерівні стартові можливості для молоді.

4. Критично низьким є життєвий рівень непрацюючих пенсіонерів, інвалідів, що неприпустимо для соціально орієнтованої країни. Крайня бідність цих категорій населення створює незадовільний морально-психологічний клімат.

5. Невирішеною залишається для громад ситуація в населених пунктах, містоутворюючі підприємства яких не відновили свою діяльність.

Подолання соціальної нерівності у регіонах ускладнюється порушеннями з боку держави і підприємств етичних правил економічної поведінки і, зокрема, дотримання вимог справедливості. За цих умов система державного регулювання соціальної політики потребує потужної інституціональної підтримки, орієнтованої на підвищення добробуту й якості життя населення.

Значне зростання нерівності корелює з погіршенням соціального середовища як з точки зору поширення асоціальних явищ та соціально небезпечних хвороб, падіння суспільної моралі й руйнації світоглядних позицій, так і стосовно погіршення здоров'я населення країни і регіонів та зростання показників смертності. Також, проблема надмірної нерівності пов'язана з такими явищами, як соціальне виключення, зниження довіри до держави та неповноцінне функціонування механізму демократії [1, с.30-31].

Головними чинниками, що об'єднують людей у нашому суспільстві, є "Невдоволеність владою" (34,1%) та "Спільні труднощі життя" (33,4%) [2, с. 3-4]. Зазначене стає підґрунтям протестної активності в Україні. Проте, окрема верства населення сприймає участь в активній громадській діяльності як можливість покращити своє матеріальне становище за рахунок організаторів протестних акцій, що також є породженням соціальної нерівності.

Соціальна нерівність має політичний та економічний аспекти. Політичний аспект визначає неоднаковий доступ людей до соціальних свобод і прав (обмежена участь у виборах, судочинстві, сегрегація та ін.), економічний – пов'язаний з процесом розподілу доходів, нерівністю можливостей, дискримінацією у працевлаштуванні тощо [1, с. 367]. Загалом, нерівність в українському суспільстві має численні прояви і формується переважно за рахунок економічних чинників. Проте принциповий характер мають психологічні настанови суспільства та впливових соціальних страт, які сприяють або не протидіють крайнім (дискримінаційним) проявам різних форм нерівності [1, с.34-35].

Представники національних і регіональних фінансово-промислових груп сприймаються населенням України як ті, що здобули свій капітал нечесним шляхом, за рахунок експлуатації людей та несправедливого розподілу

прибутків виробництва. Причиною цьому є той факт, що український уряд, в умовах світової глобалізації економіки, намагаючись, забезпечити конкурентоздатність українських виробників, зберегти в країні капітал та робочі місця, залучити нові інвестиції, знімає з фінансово-промислових груп соціальну відповідальність. Тим самим, сприяє зниженню рівня заробітної плати, здійснює скорочення соціальних програм, руйнуючи основи «соціальної держави» та не приділяє увагу питанням захисту навколишнього середовища [3, с.122].

Із-за історичного впливу на формування світогляду українців радянської командно-управлінської системи, у більшості громадян регіонів України поки що несформовані внутрішньо-ціннісні мотивації для реалізації власного соціального потенціалу у добу ринкових відносин. Крім того, у даній категорії населення відсутнє розуміння необхідності свідомого саморегулювання свого соціального буття. У зв'язку з цим, значна частка громадян України (насамперед вихідців із СРСР) не здійснює переміщення центру ваги на власні сили у соціальному розвитку (зокрема, забезпечення соціального самозахисту, самозайнятості, саморегулювання власного соціально-економічного життя тощо), а пасивно чикає соціальної підтримки від держави, тим самим, стає інертним об'єктом соціального буття, а не повноправним, активним, зацікавленим його учасником [3, с.31-33]. Зазначений чинник сприяє зросту соціальної нерівності.

Вбачається, що влада прагнучи захистити соціально вразливе населення, вживає заходи з надання даній категорії громадян різноманітних пільг та допомог, але цим не вирішує проблему значного зросту соціальної нерівності [1, с.5].

З урахуванням зазначеного можна зробити наступні висновки.

а) Значне та необґрунтоване розшарування населення викликає соціальне напруження в суспільстві та може стати перешкодою на шляху до економічного зростання. Так, поглиблення нерівності створює значний розкид інтересів, що може стати перешкодою для розробки ефективної державної і регіональної політики та стримувати суспільний і регіональний розвиток.

б) Вбачається, що для подолання соціальної нерівності уряд повинен чітко дотримуватися принципів соціальної політики. У цьому контексті найбільш актуальним є принцип взаємозв'язку об'єктивної соціальної саморегуляції і цілеспрямованої діяльності у здійсненні соціальної політики. Цей принцип означає, що держава не повинна брати на себе весь тягар соціального захисту населення, а допомагати людям самим регулювати своє соціальне буття, реалізовувати свій власний соціальний потенціал та пробуджувати у них соціальні ініціативи. Держава повинна всебічно сприяти формуванню у громадян України сучасного світогляду доби ринкових відносин, зорієнтовувати трудові ресурси на власні сили, створювати умови для соціального самозахисту людини, самозайнятості населення, поглиблення простору соціальної активності тощо. На регіональному рівні соціальна політика повинна бути націлена на зменшення ролі загальнодержавних заходів і

підвищення ролі місцевих органів самоврядування, недержавних організацій, інститутів соціального партнерства. Соціальні програми повинні мати реалістичний характер, забезпечені фінансово, матеріально, організаційно і кадрово. Заходи реформування соціальної політики повинні характеризуватися розумінням пересічними громадянами їх принципів. Громадяни повинні чітко усвідомлювати свої права і обов'язки. Будь які зміни соціальної політики повинні спиратися на відповідні наукові розробки, експертизи, моніторинг соціально-трудових процесів, насамперед, на широке інформування населення та масштабну підготовку кадрів.

в) Проблеми соціальної політики не будуть вирішуватися ефективно до тих пір поки в Україні не будуть діяти дієві регулятивні механізми залучення українських фінансово-промислових груп до вирішення нагальних соціальних проблем суспільства.

Враховуючи викладене доцільно сформулювати наступні пропозиції.

1. Для усунення надмірної нерівності у сучасному українському суспільстві необхідно максимально урівняти шанси всіх людей на власний розвиток шляхом розширення можливостей доступу населення, насамперед соціально вразливих його груп, до суспільних благ та якісних послуг соціальної сфери, а також консолідації суспільства на шляху до усунення всіх форм дискримінації. Доцільно основний акцент зосередити на створенні умов для підвищення рівня зайнятості населення, збільшення рівноправності у доступі до робочих місць і отриманні професійної підготовки, поліпшенні якості робочої сили завдяки підвищенню кваліфікації, справедливої відповідності оплати праці від її результату та затрачених продуктивних сил, забезпеченні рівного доступу до ресурсів та послуг соціальної сфери для різних груп населення та різних територій тощо.

2. Для підняття рівня довіри населення до влади, подолання соціальної нерівності та забезпечення соціальної безпеки у державі, уряд України необхідно розробити дієві регулятивні механізми залучення українських фінансово-промислових груп до вирішення нагальних соціальних проблем суспільства.

3. Спрямувати зусилля держави на реалізацію комплексно-цільових заходів, спрямованих на формування у громадян України внутрішньо-ціннісних мотивацій до самостійної реалізації ними свого соціального потенціалу та свідомого саморегулювання власного соціального буття.

Список використаних джерел

1. Лібанова Е.М.: Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е.М.Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.

2. Ворона В.: Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / За ред. д.ек.н. В.Ворони, д.соц.н. М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2013. – 566 с.

3. Скуратівський В.А.: Соціальна політика [Текст] : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова ; Укр. Акад. держ. упр. при

Президентів України. - 2-ге вид., доповн. та переробл. - К. : Вид-во УАДУ, 2003. - 365 с. - Бібліогр.: с.349-357.

*Лонський Олександр Віталійович, аспірант,
Київський національний університет будівництва і архітектури*
**ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ОБ'ЄДНАНЬ
СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ**

Питання розвитку інституту об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (далі – ОСББ) є актуальною суспільно-політичною проблемою. Саме нерозвинутість цього інституту стало однією з ключових причин перенесення на рік реформи системи управління житловим господарством.

ОСББ є однією з найважливіших структур громадянського суспільства, що «найближче» знаходиться до корінних потреб громадян. Там де вони існують, ОСББ значною мірою впливають на розвиток житлово-комунального господарства, стан якого представляє значну загрозу національній безпеці. Цей інститут сприяє самоорганізації громадян для вирішення їх спільних проблем у сфері житлового-комунального господарства. Держава має обмежений ресурс щодо фінансової підтримки реформування останнього. Тому для розвитку системи управління житлом потрібна самоорганізація самих мешканців, самоорганізація суспільства, яке має взяти на себе відповідальність за розвиток власного майна, реалізацію напрямів реформування.

У світовій практиці аналогом цього терміну є «кондомініум» (у перекладі з латини «con» - спільно і «dominium» - володіння), що з'явився ще у Древньому Римі, коли виникла необхідність різним сім'ям жити у одному будинку і вирішувати багато спільних питань. З того часу у всіх без винятку цивілізованих країнах світу такі об'єднання (у тих або інших формах) стали основою організації спільного проживання людей, альтернативи якої немає.

В радянські часи самоорганізація мешканців будинків не стимулювалася. Причина – державна власність на житлові будинки – як на квартири, так й на прибудинкові території, місця загального використання тощо. В Україні вперше цей термін з'явився у Законі «Про приватизацію державного житлового фонду», де було зазначено, що «...для забезпечення ефективного використання приватизованих квартир та управління ними власники квартир (будинків) можуть створювати товариства або об'єднання індивідуальних власників квартир і будинків» [1, ст. 524].

Проте на першому етапі реформ їх пріоритетом було не створення таких об'єднань, а роздержавлення житлового фонду. Станом на другу половину 1990-тих років це завдання було реалізоване. Більшість житлового фонду була приватизована. Постало питання, як ним ефективно розпоряджатися. Самостійно це робити окремі індивіди не можуть, бо до складу житлофонду входить, зокрема, спільне господарство будинків (прибудинкові території,